

رای شماره 3010175 هیأت تخصصی مالیاتی، بانکی دیوان عدالت اداری با موضوع: بخشنامه شماره 01/261654 مورخ 1401/10/19 بانک مرکزی ابطال نشد

هیأت تخصصی مالیاتی، بانکی

* شماره پرونده: ه ت/ 0200192

شماره دادنامه سیلور: 140231390003010175 تاریخ: 1402/11/17

* شاکی: شرکت تولیدی و صنعتی ایران توحید با وکالت آقای مجید صادقی جعفری

* طرف شکایت: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

* موضوع شکایت و خواسته: ابطال بخشنامه شماره 01/261654 مورخ 1401/10/19 بانک مرکزی

* شاکی دادخواستی به طرفیت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به خواسته ابطال بخشنامه شماره 01/261654 مورخ 1401/10/19 بانک مرکزی به دیوان عدالت اداری تقدیم کرده که به هیأت عمومی ارجاع شده است متن مقرر مقرر شکایت به قرار زیر می باشد:

بخشنامه شماره 01/261654 مورخ 1401/10/19 بانک مرکزی
پیرو بخشنامه شماره 01/ 117132 مورخ 1401/ 05/ 10 به منظور مدیریت بازار ارز و جلوگیری از ایجاد درخواست های غیر واقعی تخصیص ارز از محل منابع این بانک، نظام یکپارچه معاملات ارزی (نیما) و ارز حاصل از صادرات دیگران جهت واردات کالا و خدمت توسط بخش غیردولتی موارد ذیل با رعایت سایر ضوابط و مقررات ارزی جهت اجراء ابلاغ می شود:

1- آن بانک موظف است در زمان ایجاد /تمدید گواهی ثبت آماری (بابت اصل و کارمزد) متناسب با زمان ایجاد و نوبت تمدید گواهی ثبت آماری به میزان مندرج در جدول ذیل نسبت به مسدود سازی معادل ریالی مبلغ ارزی مورد درخواست به نرخ فروش حواله ارز مندرج در سامانه معاملات الکترونیکی ارز (ETS) در حسابهای متقاضی نزد آن بانک به عنوان سپرده تخصیص ارز اقدام نماید:

2- در صورتی که متقاضی درخواست نماید ارز تخصیص یافته از طریق آن بانک خریداری شود رفع مسدودی و برداشت وجه ریالی سپرده مذکور جهت خرید ارز توسط آن بانک بلامانع می باشد .

3- در صورتی که متقاضی از طریق سامانه جامع تجارت رأساً اقدام به خرید ارز از سامانه نظام یکپارچه معاملات ارزی (نیما) نماید، متعاقب تأمین ارز (آماده صدور حواله) و ثبت آن در سامانه تأمین ارز این بانک، آزاد سازی سپرده یادشده متناسب با مبلغ ارز تأمین شده ظرف (7) روز بانکی امکان پذیر می باشد .

4 - در صورت ابطال، انقضاء گواهی ثبت آماری یا عدم تخصیص ارز، لازم است آن بانک با دریافت درخواست متقاضی مبنی بر انصراف از درخواست تخصیص ارز نسبت به آزاد سازی سپرده مورد اشاره ظرف (7) روز بانکی اقدام نماید .

5 - در صورت تخصیص ارز چنانچه متقاضی اقدام به ابطال گواهی ثبت آماری ارز تخصیص یافته نموده و مجدداً درخواست تخصیص ارز نماید؛ این اقدام به منزله یک نوبت تمدید با توجه به ترتیبات مندرج در جدول

فوق تلقی خواهد شد .

6 - کالاهای اساسی و نهاده های دامی منوط به تأیید معاون وزیر وزارتخانه ذیربط (مبنی بر شمول کالای اساسی و نهاده های دامی) و نیز گندم از شمول مفاد بند های فوق الذکر مستثنی می باشد .

7- دارو و تجهیزات پزشکی (دارای مجوز صادره از سوی سازمان غذا و دارو در ثبت سفارش مربوطه) از شمول مفاد بند های فوق الذکر مستثنی می باشد .

8 - مسدودسازی سپرده برای ایجاد و یا تمدید گواهی ثبت آماری، نافی اخذ وثایق و تضامین بابت تضمین ارائه پروانه گمرکی موضوع بند (14) از قسمت کلیات بخش اول مجموعه مقررات ارزی نمی باشد .

9- بابت همه موارد و ثبت سفارش های مشمول این بخشنامه ضمن تأکید بر الزام به اخذ تعهدنامه مندرج در پیوست شماره (2) بخش اول مجموعه مقررات ارزی در زمان مطالبه خدمت از آن بانک و قبل از درخواست تخصیص ارز از متقاضی درخصوص متن ذیل نیز در زمان مطالبه خدمت از آن بانک و قبل درخواست تخصیص ارز تعهدنامه های لازم از متقاضی اخذ گردد."تخصیص ارز و مسدود سازی سپرده هیچ گونه حقی برای متقاضی و نیز هیچ گونه تعهد و الزامی برای بانک عامل و بانک مرکزی بابت تأمین ارز ایجاد نخواهد کرد .

بدیهی است تأیید یا عدم تأیید گواهی ثبت آماری (تخصیص ارز)، میزان تخصیص ارز، تعیین ارز و نوع نرخ ارز وفق ضوابط و مقررات بانک مرکزی و منوط به تشخیص بانک مرکزی بوده و متقاضی حق هرگونه اعتراض را از خود سلب می نماید."

*دلایل شاکی برای ابطال مقررہ مورد شکایت:

پیرو بخشنامه شماره 01/117132 مورخ 1401/5/10 به منظور مدیریت بازار ارز و جلوگیری از ایجاد درخواست های غیر واقعی تخصیص ارز از محل منابع این بانک، نظام یکپارچه معاملات ارزی (نیما) و ارز حاصل از صادرات دیگران جهت واردات کالا و خدمت بخش غیر دولتی موارد ذیل با رعایت سایر ضوابط و مقررات ارزی جهت اجرا ابلاغ می گردد. 1) آن بانک موظف است در زمان ایجاد، تمدید گواهی ثبت آماری (بابت اصل و کارمزد) متناسب با زمان ایجاد و نوبت تمدید گواهی ثبت آماری به میزان مندرج در جدول نسبت محدودسازی معادل ریالی مبلغ ارزی مورد درخواست به نرخ فروش حواله ارز مندرج در سامانه معاملات الکترونیکی ارز در حساب های متقاضی نزد آن بانک به عنوان سپرده تخصیص ارز اقدام نماید و مراتب را در 9 بند اعلام نموده و در پایان ضمناً درخواست اجرای درصدهای مبلغ بلوکه شده هم زمان با خرید ارز که از 5 درصد شروع و به 100 درصد خاتمه می یابد بیان داشته است که تخصیص ارز و مسدودسازی سپرده هیچگونه حقی برای متقاضی و نیز هیچگونه تعهد و الزامی برای بانک عامل و بانک مرکزی بابت تأمین ارز ایجاد نخواهد کرد. بدیهی است تأیید و یا عدم تأیید گواهی ثبت آماری (تخصیص ارز) میزان تخصیص ارز، تعیین ارز و نوع نرخ ارز وفق ضوابط و مقررات بانک مرکزی و منوط به تشخیص بانک مرکزی بوده و متقاضی حق هر گونه اعتراض را از خود سلب می نماید. با توجه به اهمیت موضوع چنانچه به تصمیمات فوق اشاره دقت گردد موضوع از مصادیق بارز خلاف بین قانون می باشد زیرا به دلیل اینکه خلاف مصوبات مجلس و هیات دولت و خلاف اصل 44 قانون اساسی و مستندات به قاعده لاضرر و اقدام خلاف بین شرع نیز محسوب می گردد.

* خلاصه مدافعات طرف شکایت:

1- به موجب بند «ج» ماده 11 قانون پولی و بانکی کشور مصوب 1351، تنظیم مقررات مربوط به معاملات ارزی و تعهد یا تضمین پرداخت های ارزی و همچنین نظارت بر معاملات ارزی، از وظایف و اختیارات این بانک در راستای تعیین سیاست های نظام پولی و ارزی کشور می باشد؛ بر همین اساس بانک مرکزی بنا به تکالیف و اختیارات قانونی خود در مقاطع زمانی مختلف و با در نظر گرفتن شرایط و تحولات اقتصادی، نسبت به صدور بخشنامه و دستورالعمل در ارتباط با مسائل ارزی کشور از جمله اعتبارات اسنادی، بروات اسنادی، حواله های ارزی و... اقدام می نماید.

2- در این راستا با توجه به عملکرد واردکنندگان و به منظور جلوگیری از درخواست های غیرواقعی تخصیص ارز، بخشنامه شماره 01/ 261654 مورخ 1401/ 10/ 19 ابلاغ گردیده است. در این خصوص مستحضر می دارد فرآیند عرضه ارز به واردکنندگان کالا در سامانه نظام یکپارچه معاملات ارزی (نیما)، متأثر از عملکرد دارندگان ارز و صادرکنندگان کالا می باشد؛ لیکن اکثر صادرکنندگان و دارندگان ارز به جای عرضه ارز در سامانه مذکور، ارزهای حاصل از صادرات را یا خود استفاده نموده یا به دیگران واگذار می نمایند. لذا با توجه به حجم بالای درخواست تأمین ارز از طریق سامانه نیما، عمده ارزهای عرضه شده در سامانه

مذکور از منابع ارزی در دسترس بانک مرکزی و ارزهای حاصل از صادرات صنایع فولادی و پتروشیمی تأمین می گردد.

3- با توضیحات مندرج در بند پیشین معروض می دارد: الف) شرایط تحریم و محدودیت های ارزی و الزام به تأمین اکثر کالاهای اساسی، ضروری، دارو و تجهیزات پزشکی، مواد اولیه تولید و قطعات و ماشین آلات تولید مورد نیاز کشور از طریق واردات و ب) تمایل واردکنندگان به استفاده از منابع ارزی بانک مرکزی و ارزهای عرضه شده در نظام یکپارچه معاملات ارزی (نیما) موجب می شود بسیاری از واردکنندگان مازاد بر نیاز خود و حتی بیش از منابع ریالی که در اختیار دارند اقدام به ثبت سفارش کالا و تخصیص ارز نموده تا در شرایط خاص بالاخص در زمان افزایش نرخ ارز بتوانند با تأمین وجه ریالی ارز، به هر طریق ممکن از ارز های عرضه شده توسط بانک مرکزی و سامانه نظام یکپارچه معاملات ارزی (نیما) استفاده نمایند. پیامد این موضوع افزایش تقاضاهای غیر واقعی تخصیص ارز و کاهش منابع ارزی جهت تأمین ارز بابت کالاهای اساسی، ضروری، دارو و تجهیزات پزشکی و تأمین ارز بابت کالاهای غیر ضروری (کالاهای با اولویت بالاتر) می باشد.

4- خواهان مدعی مغایرت مقررات مورد اعتراض با اصل 44 قانون اساسی می باشد. همانگونه که مستحضرد این اصل متضمن تعریف بخش های مختلف اقتصاد در نظام جمهوری اسلامی ایران و حمایت از مالکیت در این بخش ها بوده و با عنایت به اینکه مفاد بخشنامه مورد اعتراض متعرض مالکیت و یا حتی حقوق مکتسبه اشخاص نشده و صرفاً شرایط تخصیص ارز را تبیین نموده است، طرح این ایراد فاقد وجاهت است.

5- ضمن اینکه در راستای شفافیت، استحضار واردکنندگان نسبت به موضوع و همراهی با نظرات شورای نگهبان و آراء سابق آن هیأت، در متن بخشنامه تصریح گردیده که تعهدنامه های مربوطه در زمان مطالبه خدمت از بانک عامل و قبل از درخواست تخصیص ارز از متقاضی اخذ گردد.

با عنایت به مراتب فوق و با توجه به اینکه ضوابط و مقررات موصوف حوزه ارزی این بانک مستند به صلاحیت و اختیارات قانونی مندرج در موازین حاکم از جمله قانون پولی و بانکی کشور، تهیه، تنظیم و ابلاغ گردیده و هیچ گونه تخطی از قوانین و مقررات در تنظیم بخشنامه مورد اعتراض وجود ندارد، لذا صدور رأی شایسته مبنی بر رد شکایت مطروحه مورد استدعاست.

بسمه تعالی

پرونده کلاسه ه ت/ 0200192 در جلسه مورخ 1402/11/1 هیأت تخصصی مالیاتی بانکی مورد بررسی و تبادل نظر واقع که با عنایت به عقیده حاضرین در جلسه با استعانت از درگاه خداوند متعال به شرح ذیل مبادرت به انشاء رأی می نماید.

رای هیات تخصصی مالیاتی، بانکی دیوان عدالت اداری

مفاد بخشنامه شماره 01/261654 مورخ 1401/10/19 بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران که موضوع شکایت شاکی است، بعد از اجرایی شدن نرخ ETS و اعمال آن در سامانه معاملات الکترونیکی، به تصویب رسیده است و متضمن احکامی از قبیل چگونگی ایجاد یا تمدید گواهی ثبت آماری و نحوه اخذ و مسدودی معادل ریالی از این حیث و از بابت ثبت سفارش ها و بیان احکام مربوط به تخصیص ارز و احکام مربوط به استرداد وجوه پس از ابطال یا انقضای گواهی ثبت آماری می باشد و موارد ثبت سفارش کالاهای اساسی و دارو و تجهیزات پزشکی و سایر نهادهایی که به تشخیص مراجع ذیربط از شمول احکام این بخشنامه معاف می باشند را بیان نموده است و از آنجایی که وفق قوانین حاکم از جمله بند ج ماده 11 قانون پولی و بانکی کشور، وظیفه سیاست گذاری و تنظیم مقررات مربوط به ارز و معاملات ارزی و سیاست های ارزی توسط بانک مرکزی تدوین می شود و وظیفه نظارت بر تعهدات و معاملات ارزی با بانک یاد شده بوده و تا جایی که مقررات تدوین شده مغایرت صریح با قوانین نداشته باشد در حدود اختیارات تفسیر می شوند و در مانحن فیه مغایرتی استنباط نمی گردد، فلذا به استناد بند ب ماده 84 از قانون دیوان عدالت اداری مصوب 1402 رأی به رد شکایت صادر می نماید. رأی یاد شده ظرف بیست روز پس از صدور قابل اعتراض از سوی ریاست محترم دیوان یا ده نفر از قضات معزز دیوان عدالت اداری می باشد.

رئیس هیأت تخصصی مالیاتی، بانکی دیوان عدالت اداری - محمدعلی برومندزاده